

„Historia a prawa człowieka: pamięć, edukacja i aktywizm”

Konferencja dla aktywistów, edukatorów, nauczycieli i pracowników miejsc pamięci, muzeów oraz innych instytucji zajmujących się edukacją w dziedzinie historii i praw człowieka

24–26.01.2014, Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu

Założenia konferencji

Od długiego czasu w gronie aktywistów, edukatorów, nauczycieli, pracowników miejsc pamięci i muzeów oraz innych instytucji edukacyjnych trwa dyskusja, czy i jak w edukacji o prawach człowieka i na rzecz praw człowieka można/należy stosować odniesienia historyczne. Do jakich okresów historycznych i wydarzeń można/należy sięgać? Czy i jak wykorzystywać źródła historyczne – dokumenty, relacje, wspomnienia świadków wydarzeń oraz miejsca historyczne, np. miejsca pamięci o zbrodniach narodowosocjalistycznych i Holokauście? Jak poprzez edukację o prawach człowieka i na ich rzecz kształtować we współczesnym społeczeństwie przemiany postaw i umiejętności związane z ochroną praw człowieka?

Pytania te stały się m.in. powodem przeprowadzenia w 2009 roku przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej pierwszego w historii, ogólnoeuropejskiego badania na temat związku nauczania o zbrodniach narodowego socjalizmu i Holokauście z edukacją na rzecz praw człowieka w miejscach pamięci. Powstały raport pt. „Odkryj przeszłość dla przyszłości: badanie roli historycznych miejsc i muzeów w nauczaniu o Holokauście i prawach człowieka w UE” dowiódł, że łączenie obu dziedzin stanowi ogromne wyzwanie. Podstawowe znaczenie ma przy tym określenie związku między nimi. Wśród kluczowych wniosków, znalazły się stwierdzenia: „większość miejsc pamięci uznaje za swoje główne zadanie przekazywanie wiedzy historycznej, tylko nieliczne uznają zwiększanie świadomości na temat praw człowieka za równie ważny cel”¹. Na podstawie wypowiedzi nauczycieli i uczniów, został również wykazany nikły związek szkolnego nauczania o Holokauście z edukacją na rzecz praw człowieka. Ogólnie rzecz ujmując, okazało się, że edukacja w zakresie praw człowieka nie stanowi dobrze ugruntowanej praktyki ani w miejscach pamięci, ani w szkołach.

W 2008 roku niemiecka Fundacja „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” (EVZ) zainicjowała nowy program grantowy „Edukacja o Prawach Człowieka” w ramach którego na przestrzeni lat 2009–2013 przeprowadzone zostały (m.in. w Polsce) – innowacyjne

¹ Holokaust z perspektywy praw człowieka: pierwsze w historii ogólnoeuropejskie badanie na temat nauczania o Holokauście oraz nauczania o prawach człowieka w miejscach pamięci, Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), MEMO/26 stycznia 2010 r.

projekty edukacyjne z zakresu praw człowieka z odniesieniami historycznymi, w szczególności do zbrodni narodowego socjalizmu. Paralelnie, od 2010 roku w ramach programu międzynarodowych projektów młodzieżowych i szkolnych „Europeans for Peace”, realizowane były projekty bilateralne na styku historii i praw człowieka.

Niniejsza ogólnopolska konferencja, finansowana przez Fundację EVZ, inicjowana przez organizacje wymienione wyżej, będzie miała zarówno charakter podsumowania, jak i analizy i wymiany „dobrych praktyk” z obszaru edukacji formalnej i nieformalnej, zarówno młodzieży, jak i dorosłych. Niezależnie od tego uczestnicy konferencji opracują katalog postulatów z rekomendacjami, jak twórczo łączyć edukację historyczną z edukacją na rzecz praw człowieka.

Na konferencję pragniemy zaprosić zarówno realizatorów wybranych projektów, stwarzając im możliwość wzajemnego poznania się, wymiany poglądów i doświadczeń, jak i ekspertów w jednej lub obu dziedzinach oraz przedstawicieli środowisk naukowych, opiniotwórczych i przedstawicieli państwa, umożliwiając im „wgląd” w innowacyjne metodologie oraz aktywne włączenie się w ogólnoeuropejską debatę na temat szans i wyzwań, jakie niesie idea łączenia nauczania historii z edukacją o prawach człowieka i na ich rzecz.

Zespół Inicjatywny:

Magdalena Szarota, Monika Mazur-Rafał, Fundacja Humanity in Action Polska (Warszawa),
Elżbieta Pasternak, Fundacja na rzecz Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu,
Agnieszka Kudełka, Alicja Wancerz-Gluza, Fundacja Ośrodka KARTA (Warszawa)

Program konferencji

Piątek, 24.01.2014

18.30 Przyjazd uczestników do godz. 18.00
Kolacja, zapoznanie się uczestników

Sobota, 25.01.2014

9.00 Powitanie uczestników: Leszek Szuster, Dyrektor MDSM Oświęcim; Corinna Jentzsch, Fundacja „Pamięć, Odpowiedzialność i Przyszłość” (EVZ)

9.30–9.45 Otwarcie konferencji: Grupa Inicjatywna

9.45–11.00 **Moduł I: Historia a prawa człowieka. Metody odniesień do historii**

- Miejsca historyczne, a miejsca pamięci w edukacji prawa człowieka–historia na przykładzie projektu „Prawa człowieka zaczynają się od praw dzieci i młodzieży” – Międzynarodowy Dom Spotkań Młodzieży/Oświęcim (35 min.)
- Źródła historyczne, ich ograniczenia i potencjał w edukacji o prawach człowieka z odniesieniami historycznymi na przykładzie podręcznika „Historia a prawa człowieka” i projektu „Biblioteka miejscem edukacji na rzecz praw człowieka” – Fundacja Ośrodka KARTA/Warszawa (35 min.)

11.00–11.20 Przerwa

11.20–12.30 **c.d. Moduł I: Historia a prawa człowieka. Metody odniesień do historii**

- Wystawa i jej przekaz utrwalony w publikacji na przykładzie projektu „Berlin-YogyaKarta – od hitlerowskiego terroru wobec osób homoseksualnych do praw człowieka dzisiaj” – Stowarzyszenie Kampania Przeciw Homofobii/Warszawa (35 min.)
- Dyskusja podsumowująca I moduł (35 min.)

12.30–13.40 Obiad

13.40–15.30 **Warsztaty w grupach: Przykład „zrównoważonego” warsztatu – Relacje mniejszość-większość // Jak łączyć edukację historyczną z edukacją o prawach człowieka i na ich rzecz - wspólne opracowanie katalogu „dobrych praktyk”** – Fundacja Humanity in Action Polska & Fundacja Ośrodka KARTA

15.30–16.00 Przerwa

- 16.00-17.30 **Market place: prezentacje projektów zrealizowanych przez uczestników konferencji, łączących edukację o prawach człowieka z historią**
- 18.00 Kolacja

Niedziela, 26.01.2014

- 9.00–9.30 Wprowadzenie: druga strona medalu – równowaga obu dziedzin

9.30-10.45 **Moduł II: Prawa człowieka a historia**

- Kształtowanie postaw i umiejętności związanych z ochroną praw człowieka poprzez symulację Międzynarodowego Trybunału Karnego z młodzieżą i studiującymi z Europy, Izraela i innych kontynentów – Model International Criminal Court (MICC) – Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego/Krzyżowa (35 min.)
- Podnoszenie świadomości o sytuacji mniejszości na przykładzie osób z niepełnosprawnością „NIE/PEŁNO/SPRAWNI: uprzedź uprzedzenia w wirtualu i realu” – Fundacja Humanity in Action Polska/Warszawa (35 min.)

- 10.45-11.00 Przerwa

11.00-12.30 **c.d. Moduł II: Prawa człowieka a historia**

- Aktywizacja młodych obywateli: „POLSKA w teorii i praktyce: od oporu do solidarności, od transformacji do społeczeństwa obywatelskiego” - Międzynarodowa Akademia Praw Człowieka i Aktywności Obywatelskiej - Fundacja Humanity in Action Polska/Warszawa (35 min.)
- Dyskusja podsumowująca II moduł (35 min.)

- 12.30–13.40 Obiad

13.45-15.30 **Panel dyskusyjny z ekspertami: Szanse i wyzwania w łączeniu nauczania historii z edukacją o prawach człowieka i na rzecz praw człowieka**

- Dr Aleksandra Wentkowska – Pełnomocnik Terenowy Rzecznika Praw Obywatelskich w Katowicach
- Prof. Zdzisław Mach, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków
- Prof. Roman Wieruszewski, Poznańskie Centrum Praw Człowieka, Instytut Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk
- Alicja Białecka, Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau, Oświęcim
- Piotr Dmochowski-Lipski, Dyrektor Ośrodka Rozwoju Edukacji, Warszawa
- Moderacja: Dr Jolanta Ambrosewicz-Jacobs, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków

- 15.30–16.00 Odczytanie rekomendacji i podsumowanie konferencji